

**ANNELİK ROLÜ VE MUTLULUK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ****THE RELATIONSHIP BETWEEN MOTHERHOOD ROLE AND HAPPINESS LEVEL****Nuray KURT¹, Hava ÖZKAN²**

¹Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Elazığ/Türkiye, Arş. Gör.
²Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Erzurum/Türkiye, Prof. Dr.

Özet

Annelik; sosyal rollerin, gelişimsel bileşenlerin, tavır ve davranışların kendine özgü bir şekilde birleşimi sonucu ortaya çıkan bir kavramdır. Kadın yaşam döngüsünde en önemli gelişimsel yaşam olaylarından biri olan anneliğe geçişte, kadınların fizyolojik olarak bu süreci sorunsuz bir şekilde geçirmesi istenir. Kadının bu süreçte, doğum öncesinde üstlendiği diğer geleneksel rollerini birbirine entegre edip uyum içerisinde gerçekleştirmesi beklenir. Annelik rol kazanımı, ilk defa prenatal dönemde oluşan ve doğum sonrası bir yıla kadar uzanan, annelik kimliğinin edinilmesiyle tamamlanan bir süreç olarak tanımlanmıştır. Anne olmak kadınları maternal yeterlilik edinmeye ve annelik rolleri ile mutluluk kazanmaya sevk eden, keşfetme, öğrenme ve kabullenme sürecidir. Çocuğun sağlıklı bir birey olarak yetiştirilmesinin temeli, sağlıklı bir annelik rolü kazanımına ve bu rolün mutlu bir şekilde sürdürülmesine bağlıdır. Kadının hayatındaki en önemli deneyimlerinden olan bir çocuğa sahip olma ve kadının bu dönemdeki mutluluğu, bebeğinin sağlığı, kendi sağlığı ve olumlu aile ilişkileri açısından oldukça önem taşımaktadır. Bu derlemenin amacı literatür doğrultusunda annelik rolü ve mutluluk düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Annelik, Anne olma, Annelik rolü, Mutluluk

Abstract

Motherhood; It is a concept that emerges as a result of a unique combination of social roles, developmental components, attitude and behaviors. In the transition to motherhood, which is one of the most important developmental life events in the female life cycle, women are physiologically required to go through this process without any problems. In this process, the woman is expected to integrate other traditional roles she assumed before childbirth and perform them in harmony. Maternal role acquisition has been defined as a process that occurs for the first time in the prenatal period and extends from birth to one year after birth, and is completed with the acquisition of motherhood identity. Becoming a mother is a process of discovery, learning, and acceptance that drives mothers to acquire maternal competence and gain happiness through their maternal roles. The basis of raising the child as a healthy individual depends on gaining a healthy motherhood role and maintaining this role happily. Having a child is one of the most important experiences in a woman's life, and her happiness during this period is very important for the health of her baby, her own health, and positive family relationships. The aim of this review is to examine the relationship between motherhood role and happiness level in line with the literature.

Keywords: Being a mother, Happiness, Maternal role, Motherhood

ORCID ID: NK: 0000-0001-7820-0940; HÖ: 0000-0001-7314-0934

Sorumlu Yazar: Araştırma Görevlisi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Elazığ/Türkiye

E-mail: nkurt@firat.edu.tr

Geliş tarihi/ Date of receipt: 09.03.2023

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 12.10.2023



GİRİŞ

Biyolojik olarak cinsiyet ile başlayan kadın olma süreci, toplumsal rol gibi sosyal beklentilerin öğrenilmesiyle şekillenmektedir. Toplumlarda sosyal statüyü belirlemede rol alan en önemli değişkenlerden biri de kadının sosyal kimliği olan anneliktir (1, 2). Annelik, gebelikle başlayan ve biyolojik bir değişimle beraber duygusal bir deneyimi de içeren, doğumdan sonra bebeğin bedensel ve psikolojik gereksinimlerini karşılama ekseninde devam eden bir rol olarak tanımlanabilir (3). Annelik kadınlıkla ilişkilendirilir çünkü evrensel olarak annelik işini yapan kadındır (2). Welldon'a göre annelik, kadın olmanın doğasında gizli olan ve ondan beslenen bir süreçtir (4). Annelik, kadının kültürel olarak belirlenmiş sorumluluklarını benimseyip, duygusal olgunluğa ulaşarak ebeveynlik bilincini elde etmesidir (5). Annelik, özellikle önemlidir; çünkü insanların ilk olarak kimliklerini oluşturdukları ve toplumdaki yerlerini öğrendikleri temel kavramdır (2). Kadın, prenatal süreçte başlayan ve doğumdan sonra devam eden ilk yıl içinde, annenin kültürel bakımdan belirlenmiş annelik davranışını öğrendiği ve güvenli olarak yerine getirebildiği, yenidoğanın aile sistemiyle bütünleştiği gelişimsel, etkileşimsel ve ayrıcalıklı bir dönem olan annelik rolünü kazanma sürecini yaşar (6, 7).

Doğum deneyimi ve anneliğe geçiş, anne için eşsiz ve çok özel deneyimdir (8). Bu bağlamda anne olmak yaşamın anlamını değiştirebilir (9). Anne olmaya hazır, isteyerek çocuk sahibi olan, bebeğini seven ve ihtiyaçlarını karşılayabilen anne ve bebek arasında pozitif bir bağ kurulabilir (6). Gebeliğin istenen bir gebelik olması, bebeğin istendik cinsiyette olması ebeveynlik sürecine uyumu arttırarak, mutluluğun artmasını sağlamaktadır (9, 10). Bir bebeğe sahip olma, mutluluk verici olmasının yanında, anne için yeni rol ve sorumluluklar içeren zorlu bir süreçtir (6).

Anne olma süreci, aileye yeni bir üyenin katılmasıyla aile dinamiklerinin tekrar organize

edilmesini ve yaşam rollerinde değişimi beraberinde getiren zorlu ve stresli süreçtir (5). Aileye yeni bir üyenin katılmasıyla, fiziksel, psikolojik ve sosyal değişimleri kabullenmede ve uyum sağlamada sorun yaşayan anneye, çevresi tarafından sağlanan sosyal destek, ebeler tarafından verilen bilgilendirici, özgüven geliştirici bilgi ve destekleyici bakım, anneliğe geçişi kolaylaştırmakta ve annenin yeni rolünden memnuniyetini artırmaktadır (5, 7, 11). Bu derlemenin amacı literatür doğrultusunda annelik rolü ve mutluluk düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemektir.

ANNELİK VE ANNELİK ROLÜ

Annelik; sosyal rollerin, gelişimsel bileşenlerin, tavır ve davranışların kendine özgü bir şekilde birleşimi sonucu ortaya çıkan bir kavramdır (12, 13). Her kadında mevcut olan annelik duygusu gebelik sürecinde başlayıp, doğumla resmîlik kazanır. Anne olmak; kadının yaşam döngüsünde en önemli duygusal ve ruhsal değişimlerin yaşandığı, anksiyeteyi arttıran, stresli, yaşanan tüm zorlukların yanı sıra kadına en mutlu anları yaşatan, eşsiz bir duygudur (5, 14). Annelik, kültürel olarak farklı anlamlar taşıyan, geleneksel olarak biyolojik kadınlıkla birlikte anılan bir kavram, belirli sorumlulukları içeren kadının hayatındaki dengeleri en belirgin şekilde değiştiren, yaşam boyunca devam eden dinamik ve ilerleyici bir süreçtir (15, 16).

Annelik, gerçek anlamda kadın olmanın ya da kadınlığı gerçekleştirmenin en önemli aşamasıdır (17). Kadın, anne olmasıyla birlikte yeni bir kimlik kazanır. Kazanılan bu kimliğin, geleneksel anlamda toplumsal dinamiklerden de beslenerek kadının birincil görevi olduğu varsayılır. Kadının, annelik sıfatına sahip olmasıyla kadınlığı onaylanır ve diğer yandan da kutsallık kazanır (18). Küçüklüğünden beri annelikle özdeş bir şekilde yetiştirilen kadınlar için, annelik çok önemli bir statü değişikliğidir (17). Kadın yaşam döngüsünde en önemli gelişimsel yaşam olaylarından biri olan anneliğe geçişte, kadınların fizyolojik olarak bu süreci sorunsuz bir şekilde geçirmesi istenir. Kadının bu süreçte, doğum öncesinde üstlendiği diğer

geleneksel rollerini birbirine entegre edip uyum içerisinde gerçekleştirmesi beklenir (19, 20).

Annelik rol kazanımı, ilk defa prenatal dönemde oluşan ve doğumdan sonra bir yıla kadar uzanan, annelik kimliğinin edinilmesiyle tamamlanan bir süreç olarak tanımlanmıştır. Annelik rolünün gerçekleşmesini Mercer, annenin kurulu düzenine, annelik davranışlarını eklemesini rol başarımlı süreci olarak tanımlar (21).

Annelik rolünün kazanılması, annelik rolü için gerekli yetkinliklere sahip olma, bebeğin gereksinimlerini karşılayabilmedeki güven ve kendini anne olarak kabullenmesi ile gerçekleştirilir (22, 23). Anne bebekle etkileşimi sonucu rol başarımlı gerçekleştirir, sonrasında kendine özgü davranışların oluşması ile birlikte annelik kimliği ortaya çıkar (24, 25). Rol kazanımı ile anne ve bebek arasında güvenli bir bağ kurulur, anne başkalarına ihtiyaç duymadan bebeğe bakma konusunda ustalık kazanır (26).

ANNELİK ROLÜ KAZANIMI EVRELERİ

Annelik rolünün kazanılması, karmaşık ve çok aşamalı bir süreçtir. Doğan her çocukla birlikte ortaya çıkan annelik rolü, beklentiler, formal, informal, kişisel safhalar olmak üzere dört evrede gerçekleşir (21, 24, 27). Annelik rolü, bireysel farklılıklara bağlı olarak bir ay içerisinde başarılabildiği gibi bir yıl da sürebilir, ortalama dört ayda oluşur (6). Bu evrelerin her birini, kadının yaşı, eğitimi, fiziksel ve zihinsel sağlığı, eşiyle ilişkisi, yaşamdaki önemli kişiler, stres ve sosyal destek etkilemektedir (25, 28).

Beklentiler Evresi

Gebelikte oluşmaya başlayan beklentiler evresi, annenin role ilişkin beklentileri öğrenmesiyle beraber annelik rolüne sosyal ve psikolojik uyum ile başlar (5). Bu evrede anne aday, uterus içindeki fetus ile ilgili hayaller kurar. Bebeğinin, anne karnındaki duruşunu, boyunu, kilosunu, kendisini işitip işitmediğini merak edebilir. Bebeği ile ilgili hazırlıklar yapar. Doğum zamanı yaklaştıkça, bebeğini kucağına alma ve emzirme hayalini kurar (24).

Formal (Resmi) Evre

Formal evre, doğumun gerçekleşmesiyle başlar. Annenin rolünü öğrenmesini ve geliştirmesini

içerir. Role ilişkin davranışlar anne rol modellerin etkisi altında belirlenir. Anne, çevresinin kendisinden beklediği gibi davranmaya çalışır (5, 6, 21).

İnformal (Resmi Olmayan) Evre

Anne, annelikle ilgili geleceğe ilişkin hedefleri doğrultusunda yeni rolünü uygular. Diğer bir deyişle kadın, annelik stilini geliştirmeye başlar ve nasıl bir yol izleyeceğini gözden geçirir (5).

Kişisel Evre

Bu evrede annelik rolü kazanılmıştır. Kadın, anne olarak rahattır ve anne-bebek ilişkisinin keyfini yaşamayı öğrenmiştir. Annenin rolünü nasıl gerçekleştirmesi gerektiği konusunda ustalık ve kendine güven kazandığı bu evre ile annelik rolünün kazanım evreleri tamamlanmış olur ve kazanılan rol, hayat boyu devam eder (5).

MUTLULUK KAVRAMI

Mutluluk, bireyin kendi yaşamına ilişkin bilişsel değerlendirmelerinin sonucunda memnuniyet içeren çıkarımlara ulaşması ve duygusal anlamda hoş hisler bildirmesini ifade eden bir kavramdır (29). Mutluluk ilk çağlardan günümüze kadar insan aktiviteleri için mükemmel bir motivasyon kaynağı olarak düşünülmüştür. Bu nedenle bu kavram tarih boyunca insanların ilgisini çekmiştir (30, 31). Pek çok filozof ve bilim adamı (Aristoteles, Farabi, İbni Sina vs.) mutluluğu tanımlamaya çalışmış ve birçok farklı tanım ortaya koymuşlardır (32, 33). Diener, mutluluk alanında birçok çalışmaya imza atmış ve bu anlamda da birçok çalışmada da atıf yapılmış, mutluluğun bilimselleşmesi ve gelişmesi adına da çok önemli katkıda bulunan en önemli bilim adamlarında biridir. Diener mutluluğu olumlu duyguları daha yoğun ve sık, olumsuz duyguların daha az sıklıkta yaşanması ve yaşamdan yüksek düzeyde haz alma şeklinde tanımlanmaktadır (34). Mutluluk, bireylerin istek ve beklentileri karşılandıkça sahip olunan bir ruh hali, insanı fizyolojik, psikolojik, sosyal, bilişsel, dinsel vs. tüm yönleriyle çevreleyen bir şemsiye bir kavramdır (35, 36).

Mutluluk, insanın doğasında var olan güçlerin farkına varması ve bunları gerçekleştirmesi, doğaya karşı saygılı bir hayat sürmesi, erdemli

olması, rol ve sorumluluklarını yerine getirmesi ve kendi yazgısını hür iradesiyle belirleyebilmesi sonucu oluşan bir yetkinlik halidir (35). Mutluluk insanın fizyolojisi ve psikolojisi ile ilgili bir kavramdır. Beyin tarafından serotoninin hormonunun salgılanması fizyolojik bir durum iken serotonin hormonunu salgılatarak bireyin fizyolojisine etki eden faktörler ise psikolojiktir. Kişinin mutlu olması için serotonin hormonunun salgılanmasını sağlayan koşulların oluşması gerekmektedir. Bu koşullara kişinin mutluluk ile özdeşleştiği ihtiyaçlarının karşılanması, kendini güvende ve rahat hissetmesi, alışmış olduğu düzeni devam ettirmesi örnek olarak gösterilebilir (37).

Mutluluğu oluşturan üç bileşen öne çıkmaktadır. Bu bileşenlerin birincisi olumlu duyguların yaşanma sıklığı, ikincisi olumsuz duyguların yaşanma sıklığı, üçüncüsü ise yaşam doyumudur. Neşe, sevinç, umut, heyecan, cesaret, güven gibi duygular mutluluğun duyuşsal boyutunu oluşturan duygulara örnek olarak gösterilebilir. Olumsuz duygulara ise öfke, nefret, kaygı, ürkeklik, umutsuzluk, hayal kırıklığı gibi duygular örnek verilebilir (36). Mutluluk; öznel iyi oluş, psikolojik iyi oluş, yaşam doyumunu, yaşam kalitesi gibi farklı kavramlarla da ifade edilmektedir (29, 38). İnsanlarda mutluluğun artması çok yönlü yararlar sağlamaktadır. Mutlu insanlar daha üretken olup, psikolojik yönden daha sağlıklı bir hayat sürmekte ve kendilerinden beklenen rol ve sorumluluklarını gereği gibi yerine getirmektedirler (39).

ANNELİK ROLÜ VE MUTLULUK

Anne olmak, anneleri maternal yeterlilik edinmeye ve annelik rolleri ile mutluluk kazanmaya sevk eden, keşfetme, öğrenme ve kabullenme sürecidir. Annelik, yeni bir denge kurarak yaşam sürecinin başarılanması ile ilgili olumlu ve değerli bir deneyim ile sonuçlanır. Gebelik ve bir çocuğun doğumunu takip eden dönemin genelde mutlu ve değerli bir deneyim olduğu düşünülmektedir. Kadının annelik dönemindeki mutluluğu, anne-bebek sağlığı ve pozitif aile ilişkileri açısından oldukça önemlidir (40, 41).

Çocuğun sağlıklı bir birey olarak yetiştirilmesinin temeli, sağlıklı bir annelik rolü kazanımına ve bu rolün mutlu bir şekilde sürdürülmesine bağlıdır (42). Maternal rol gelişimi, bir bebeğin fiziksel, davranışsal, duygusal ve psikososyal yönden gelişimini destekleyen annenin yetkinliğinin, güveninin ve memnuniyetinin kaynağıdır (43). Anne rol yeterliliği ve mutluluk birbiriyle yakından bağlantılı kavramlardır. Bandura'ya göre, anne rolünde daha yetkin hissedilen kadınlar, zorlu ebeveynliğin üstesinden gelecek, annelikte başarı ve tatmin duygusu hissedecektir (44, 45). Bebeğini seven ve gereksinimlerini karşılayabilen mutlu bir anne ve bebek arasında pozitif bir bağ gelişebilir (6).

Annelik rolünün kazanılması ve mutluluk üzerine literatürde bağımsız araştırmalar vardır. Literatürde annelik rolü ile ilgili yapılmış bazı çalışmaları inceleyecek olursak; Özkan ve Polat'ın "Annelik kimlik gelişimi eğitiminin primiparların annelik rolü kazanmasına ve bebeğin algısına etkisi" isimli çalışmasında annelere verilen annelik kimlik gelişimi eğitiminin annelik rolü kazanımını, bebeğin algısını ve annenin özgüvenini olumlu etkilediği görülmüştür (46). Mucuk ve ark. tarafından yapılan "Annelik rolü ve ebeveynlik davranışı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi" isimli çalışmada annelerin, annelik rolü puan ortalamalarının iyi düzeyde olduğunu yaş, eğitim durumu, yerleşim yeri, gelir durumu, çalışma durumu, aile tipi, gebelik sayısı, yaşayan çocuk sayısı, gebeliğin planlı olma durumu ve doğum öncesi bakım alma durumunun annelik rolünü etkilediği saptanmıştır (47). Tokgöz "Prenatal dönemdeki kadınların gebeliğe ve annelik rolüne uyumlarının ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi" isimli çalışmasında kadınların annelik rolüne uyumlarını etkileyen çok fazla faktör olduğunu, bu faktörlerden dolayı annelik rolüne uyumun zorlaştığını belirlemiştir (13). Pınar "Yeni çocuk sahibi olmuş ebeveynlerin anne baba rolüne hazır olma durumu ile sosyodemografik özelliklerinin karşılaştırılması" isimli çalışmada ebeveynlerin eğitim, ekonomik durum ve evlilik sürelerinin

artıkça annelik babalık rolüne hazırbulunuşluklarının da arttığını belirlemiştir (48). Evcili ve ark. tarafından yapılan “Doğum sonu dönemdeki kadınların annelik rolüne hazıroluşluk durumlarının ve özgüvenlerinin değerlendirilmesi” isimli çalışmada kadınların annelik rolüne hazırlanmasında ve bebek bakımına dair özgüvenlerinin artırılmasında gereksinimleri doğrultusunda hazırlanan bireyselleştirilmiş ebelik/hemşirelik bakımına ihtiyaçlarının olduğu bulunmuştur (49). Kordi ve ark. ise “Planlanmamış gebeliği olan nullipar kadınlarda maternal rol eğitim programının rol başarısı ve maternal rol memnuniyeti üzerine etkisi” isimli çalışmada planlanmamış gebeliği olan nullipar kadınlara verilen annelik rol eğitimi programının annelik rolü kazanımını ve annelik rolü memnuniyetini artırdığını göstermiştir (26).

Literatürde mutluluk düzeyini inceleyen sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Yağmur ve ark. “İntrauterin dönemde fetal cinsiyetin annelerin mutluluk düzeyine etkisi” isimli çalışmada gebe kadınların yaşının genç olması, yüksek eğitimi olması ve eşinin bebek cinsiyeti konusunda tercihte bulunmamasının, mutluluk düzeyini artırdığını belirlemiştir (9). Preisner ve ark. “Mutluluk açığını kapatmak: cinsiyetli ebeveynlik normlarının düşüşü ve ebeveyn yaşam memnuniyetindeki artış” isimli çalışmada cinsiyete dayalı iş bölümüne verilen destek azalırken, ebeveynliğe geçiş her iki cinsiyet için de yaşam memnuniyetinde artışa sebep olmuş ve ebeveynlerin mutluluk farkları ortadan kalkmıştır (50). Yılmaz ve Ülker “Kadınlarda çocukluk dönemi mutluluk anıları ile ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısı” isimli çalışmada, çocukluk döneminin insan hayatının her noktasını etkilediği gibi, kendi çocuklarımızı yetiştirirken sahip olduğumuz tutumlar üzerinde de belirleyici bir role sahip olduğunu belirlemiştir (51). Kangal ise “Mutluluk üzerine kavramsal bir değerlendirme ve türk hanehalkı için bazı sonuçlar” isimli çalışmada cinsiyet açısından Türk kadınlarının Türk erkeklerinden daha mutlu olduğunu belirlemiştir. Çalışmada eğitim, medeni durum ve öz saygı gibi kişilik özelliklerinin Türk hane

halkı için önemli öznel iyi olma belirleyicileri olduğu sonucuna varılmıştır (52). Literatürde, Kurt ve Özkan’ın 0-3 yaş arası çocuğu olan annelerle yapılmış annelik rolü ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi değerlendiren tek araştırma makalesi mevcuttur. Çalışma bulgularına göre annelerin annelik rolünden duydukları memnuniyet artıkça mutluluk düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir (53). Bu derleme makalesiyle alanyazına kavramsal katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Annelik rolünün kazanılması ve sevgi dolu bir şekilde mutlulukla sürdürülmesi, diğer aile bireylerinin de desteğiyle çocuğun sağlıklı bir birey olarak yetiştirilmesinin temelini oluşturur (42). Mutlu bir anne anlaşmazlıkları daha yapıcı bir şekilde çözer ve çocuk doğrudan anne davranışını gözlemleyerek hayata mutlu bakmayı öğrenebilir (45).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Anne olma süreci bireysel, çevresel ve kültürel faktörlerden etkilenerek her bir kadın için farklı bir şekilde gerçekleşmektedir. Bu süreçte yaşanan deneyimler mutlulukla sonuçlanabildiği gibi, aile sürecini etkileyen bir krize de dönüşebilmektedir. Annelerin, annelik rol kazanım sürecini mutlu bir şekilde yaşayabilmeleri için kadına tüm yaşamı boyunca bakım sunan ebelere büyük görevler düşmektedir. Ebeler, annelere mutlu bir annelik süreci deneyimleyebilmeleri için destek olmalıdır. Tüm bunları sağlamak amacıyla;

- Mutlu bir annenin çocuğunun sağlıklı gelişimine etkisi düşünülerek ebeveynlerin mutluluğunu artırmaya yönelik çalışmalar yapılmalı, bu konuya gereken önem ve destek verilmeli,
- Kadınların, duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri sağlanmalı,
- Kadınların, anneliğe hazıroluşluk düzeyleri değerlendirilmeli,
- Kadın doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası dönemde kapsamlı bakım almalı, ebeveynlik rolüne uyum sağlamalı ve doğum sonrası fonksiyonel yeterlilik kazanmalı,

- Annelik rolü başarımını desteklemek için doğum öncesi ve doğum sonu dönemde anne-bebek okulları yaygınlaştırılmalı,
- Ebeler, eğitici rollerini kullanarak annelerin mutluluklarına olumlu katkı sağlayacak eğitimler vermeli,
- Annenin, eşi ve yakın çevresi ile iş birliği yapılarak destek gereksinimi karşılanmalı,
- Anneler, bebek bakımı konusunda desteklenmeli ve annelik rolüne uyum sürecinde annelerin fiziksel ve psikososyal yönden uyumlarına destek olunmalıdır.

Yazarların Katkı Düzeyleri

HÖ: Fikir, literatür tarama ve kritik okuma; NK: Fikir, literatür tarama, makale yazma

Çıkar Çatışması

Makalenin yazarları arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

1. Erden-İmamoğlu S. Gender role and social identifications: The two major factors to shape Turkish women. *Education*. 2013; 134(1):82-93.
2. Kızıloğlu, E. Pandemi Döneminde Çalışan Anne Olmak: Metaforlar Üzerinden Bir Değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*. 2021; (19):34-48.
3. Avcı N. Cezaevinde anne olmak. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2021; 27.
4. Welldon E. Anne: Melek mi, Yosma mı? Anneliğin İdealleştirilmesi ve Alçaltılması. 1. Baskı. İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2001.
5. Özkan S, Serçekuş P. Anne olmanın psikososyal yönü. *Kadın Sağlığı Sorunlarının Psikosomatik Yansımaları*. (Editor Kabukcuoğlu K.) 1. Baskı. Ankara, Detay Yayıncılık, 2017.
6. Özkan H. Annelik kimlik gelişimi eğitiminin primiparların annelik rolü kazanımına ve bebeğim algısına etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Doktora Tezi*. 2010.
7. Yıldız D, Akbayrak N. Doğum sonrası primipar annelere verilen eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin bebek bakımı, kaygı düzeyleri ve annelik rolüne etkisi. *Gulhane Medical Journal*. 2014; 56(1):36-41.
8. Nystedt A, Högberg U, Lundman B. Women's experiences of becoming a mother after prolonged labour. *Journal of Advanced Nursing*. 2008; 63(3):250-258.
9. Yağmur Y, Oltuluoğlu H, Ergin İO. İntrauterin dönemde fetal cinsiyetin annelerin mutluluk düzeyine etkisi. *ACU Sağlık Bil Dergisi* 2019; 10:89-93.
10. Kuğu N, Akyüz G. Gebelikte ruhsal durum. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 2001; 23(1):61-64.
11. Razurel C, Bruchon-Schweitzer M, Dupanloup A, Irion O, Epiney M. Stressful events, social support and coping strategies of primiparous women during the postpartum period: a qualitative study. *Midwifery*. 2011; 27(2):237-242.
12. Beydağ KD. Doğum sonu dönemde anneliğe uyum ve hemşirenin rolü. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*. 2007; 6(6):479-484.
13. Tokgöz MG. Prenatal dönemdeki kadınların gebeliğe ve annelik rolüne uyumlarının ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*. 2018.
14. Oruç M. Doğum sonu dönemde kadınların annelik fonksiyonu ile maternal bağlanma ilişkisinin incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*. 2018.
15. Deliktas A, Korukcu O, Kukulu K. Farklı gruplarda annelik deneyimi. *Clinical and Experimental Health Sciences*. 2015; 5(4):274-283.

16. Sever M. “Kadınlık, Annelik, Gönüllü Çocuksuzluk: Elisabeth Badinter’den Kadınlık mı Annelik mi?, Tina Miller’dan Annelik Duygusu: Mitler ve Deneyimler ve Corinne Maier’den No Kid Üzerinden Bir Karşılaştırmalı Okuma Çalışması”. *Feminist Eleştiri Dergisi*. 2015; 7(2):71-86.
17. Yücebaş S. Kadının imkansız tamlığı olarak annelik: reklamlarda anneler. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. 2019; (31):577-600.
18. Ergül G, Yıldız S. Sosyal medyada sosyal annelik: Instagram anneliği. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2021; 11(2):611-627.
19. Taner S. Planlanmamış gebeliklerin doğum sonrası erken dönemdeki annelik davranışına etkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek lisans Tezi*. 2014.
20. Doyurgan TK. Gebelik ve gebelik sonrası dönemdeki kadınların uyum düzeyleri. *Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*. 2009.
21. Mercer T. Maternal Role Attainment–Becoming a Mother. M. Alligood and A. Tomey (Ed.) *Nursing theorists and their work*. Missouri: Mosby Inc, 2006: 605–622.
22. Bagherinia M, Meedya S, Mirghafourvand M. Association between maternal sense of competence and self-efficacy in primiparous women during postpartum period. *Shiraz E-Med J*. 2018; 19:1-8.
23. Beji NK. *Kadın Sağlığı ve Hastalıkları*. 1. Baskı. İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri, 2016: 466-453.
24. Özkan H, Polat S. Annelik davranışını öğrenme süreci ve hemşirelik desteği. *Bozok Tıp Dergisi*. 2011; 1(3):5-9.
25. Uçar H. Gebelerin psikososyal sağlık durumları ile annelik rolü arasındaki ilişki. *Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı Yüksek lisans Tezi*. 2014.
26. Kordi M, Fasanghari M, Asgharipour N, Esmaily H. The effect of maternal role training program on role attainment and maternal role satisfaction in nulliparous women with unplanned pregnancy. *Journal of Education and Health Promotion*. 2017; 6:61.
27. Aslansofuoğlu H.G. Annelik rolünün ev kazaları farkındalığı ve ilk yardım öz yeterliği ile ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Yüksek lisans Tezi*. 2022.
28. Khandan S, Riazi H, Amir Ali Akbari S, Nasiri M, Montazeri A. Adaptation to maternal role and infant development: a cross sectional study. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*. 2018; 36(3):289-301.
29. Asıcı E, İkiz FE. Mutluluğa giden bir yol: Bilişsel esneklik. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2015; 1(35):191-211.
30. Akif K, Çevik A. Happiness as a predictor of attitude towards teaching profession: pedagogical formation case. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2018; 7:853-873.
31. Doğan T, Sapmaz F, Çötök NA. Öz-eleştiri ve mutluluk. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 2013; 21:391-400.
32. Omay NM. Aristoteles Ahlakında Mutluluk Kavramı. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*. 2004.
33. Yıldırım O. Ergenlerde Akıllı Telefonda Yoksun Kalma Korkusu (Nomofobi) İle Sosyodemografik Değişkenler, Temel Psikolojik İhtiyaçlar, Sürekli Kaygı ve Mutluluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.Yüksek Lisans Tezi*. 2019.

34. Diener E. Subjective well-being. *Psychological Bulletin*. 1984; 95:542–575.
35. Akif K, Çevik A. Happiness as a predictor of attitude towards teaching profession: pedagogical formation case. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2018; 7(3):853-873.
36. Demir R, Murat M. Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 2017; 7(13):347-378.
37. Yılmaz Ö. Farklı okul türlerinde görev yapan öğretmenlerin spiritüel iyi oluş düzeyleri ile mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. 2019.
38. Karasar B, Baytemir K. Need for social approval and happiness in college students: the mediation role of social anxiety. *Universal Journal of Educational Research*. 2018; 6(5):919-927.
39. Lyubomirsky S, King L, Diener E. The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success? *Psychological Bulletin*. 2005; 131(6):803.
40. Boz İ, Özçetin E, Teskereci G. İnfertilitede anne olma: kuramsal bir analiz. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 2018; 10(4):506-521.
41. Cheng C-Y, Pickler RH, Chu T-P, Chou Y-H. The Experience of happiness among Chinese postpartum mothers. *Psychology*. 2014; 5(6):485-490.
42. Erbay E, Topal S, Tiryaki Ö, Çınar N. Annelik deneyimi ile çocuk sevme düzeyi arasındaki ilişki ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2018; 34(3):34-44.
43. Kim A, Tak Y, Park H, Lee H. Psychosocial determinants of maternal role development in mothers of the premature infants, among Korean married women: The roles of attachment, identity, and marital intimacy. *Journal of Pediatrics and Mother Care*. 2018; 2:118-124.
44. Ngai FW, Chan SW, Holroyd E. Chinese primiparous women's experiences of early motherhood: factors affecting maternal role competence. *Journal of Clinical Nursing*. 2011; 20(9-10):1481-1489.
45. Nikolaou D. Happy Mothers, Successful Children: Effects of Maternal Life Satisfaction on Child Outcomes. *Job Market Paper*. 2012.
46. Özkan H, Polat S. Maternal identity development education on maternity role attainment and my baby perception of primiparas. *Asian Nurs Res (Korean Soc Nurs Sci)*. 2011; 5(2):108-17.
47. Mucuk Ö, Özkan H, Karakoç H. Annelik rolü ve ebeveynlik davranışı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*. 2016; 6:143-150.
48. Pınar Ş. Yeni çocuk sahibi olmuş ebeveynlerin anne baba rolüne hazır olma durumu ile sosyodemografik özelliklerinin karşılaştırılması. İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. 2017.
49. Evcili F. Doğum sonu dönemdeki kadınların annelik rolüne hazırolaşluk durumlarının ve özgüvenlerinin değerlendirilmesi. *STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 2018; 27:56-61.
50. Preisner K, Neuberger F, Bertogg A, Schaub JM. Closing the happiness gap: the decline of gendered parenthood norms and the increase in parental life satisfaction. *Gender & Society*. 2020; 34:31-55.
51. Yılmaz H, Ülker M. Kadınlarda çocukluk dönemi mutluluk anıları ile ebeveynlik

-
- rollerine ilişkin kendilik algısı. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2018; 7:47-57.
52. Kangal A. Mutluluk üzerine kavramsal bir değerlendirme ve Türk hanehalkı için bazı sonuçlar. *Electronic Journal of Social Sciences*. 2013; 12:214-233.
53. Kurt N, Özkan H. Annelerin Annelik Rolü ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi: Tanımlayıcı Çalışma. *Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences*. 2022; 7(3):769-79.